

Franjo Francič

Poletel bom

I.

Zato gre – ujeti čas, za krila, za odločitev, ker zdaj vem: poletel bom. Ne bom se postavil na trg in razkazoval svojih čustev, ljudje si to razlagajo kot slabost, naučil sem se obvladovati, prisluhniati samemu sebi. Vem, moj polbrat bi rekel, da vsak samo čaka, da bi pri drugem odkril šibko točko, kot v ringu je, kdor se odpre, je v podrejenem položaju, mnogi to izkoristijo, poškodujejo te. Jaz sem sprijaznjen, kajti jaz bom poletel. Zastavil sem si nalogo in opravil jo bom.

Dovolj je bilo površnosti, dovolj izrinjanja misli, prihaja trenutek, ko se je treba dokončno odločiti. Mesece sem se zapiral v samoto, prav blago-dejno je bilo, tedne sem se postil, jedel še kamne in sanjal pisma, ki niso bila nikdar odposlana.

Ni me več prizadelo, ko so spraševali, kdo je ta prišlek, kdo je ta mirni mož, ki sedi z zrcalom na robu prepada in govori, da bo poletel. Naj, pozabili bomo nanj, kot na mnoge druge, ne bomo več vedeli, da smo hodili po vodo v usahle vodnjake, ne bomo si priznali, da smo se ga na neki način bali, ker je bil tako prepričan, tako zaverovan v svojo belino, ko je ponavljal: Vse bo umrlo, samo besede bodo preživele. In tisto jutro ni bilo nikogar, ki bi videl, kako je poletel. V loku je zaplaval deset in več metrov ter pristal na vejah stare fige. Srce morja je blago zažarelo in ga sprejelo v svoje naročje.

To je čudež, je rekel mož v belem, še nihče ni preživel padca s takšne višine.

On pa, vedel je, da je bil to zadnji preizkus. Čisto počasi je vzel v roke majhen blok in se zasmejal. Čarovnik sem in vi tega ne boste nikdar razumeli.

Tam zunaj pa, igra za preživetje in praznino.

II.

Tam zunaj pa, igra za preživetje in praznino.

Seveda nisem mogel več stati ob strani, poskušal sem pomagati.

Telefoniral je, da nima barve, madeži pa tolčejo ven, naj dela, kar hoče, naj mu posodim barvo, samo toliko barve, da bo prekrila te presnete madeže, saj imaš čas, daj, vzemi si čas, tako malo te prosim.

In tam v hiški vse porušeno, vlažne stene, madež pri madežu, tam stoji med praznimi steklenicami, tresejo se mu roke, mrmra, nato se le zbere: "A barvo si prinesel? Samo toliko? Se ne spomniš več, prvi sem bil, ki ti je pomagal pri selitvi, se še spomniš, omara je skoraj padla name," pa skočim vmes.

"Kako je z ženo?" vprašam.

"Saj veš, težko je, rodila je s carskim rezom, to je moj tretji otrok, jaz sem svoje opravil, če bi vsak imel tri otroke, se bo že izlizala," odgovori in zaman išče pijačo po hiši.

"Kam ga boš pa dal, ko pride iz bolnice, saj nimaš zibke, posteljice," poskušam vzbuditi njegovo zanimanje, ko gledam golo, opustošeno stanovanje.

Steče do plesnive omare in odpre vrata. Na polici je ducat plastičnih pleníc in nekaj spranih cunjic za dojenčka.

"Saj sem vse pripravil, samo ne moraliziraj mi, prosim, za liter boš pa imel, vem, da ne piješ več, včeraj smo proslavljali, sosed je že dal, tudi ti bi lahko, za srečo, da bo otrok imel srečo, saj vidiš, vse sem pripravil, jutri prideta iz bolnice, druga dva sta v koloniji, samo pobelim še do konca."

Na hitro se odločim. V trgovini mu kupim liter vina, ki ga izprazni po poti do mesta.

"Veš, na podstrešju sem videl otroško posteljico, ni nova, je pa ohranjena, zavita v polivinil, dobra bo," mu rečem.

"Prav," je zadovoljen, a bolj ga zanima vino.

Doma na hitro stečem na podstrešje, vidim še prašno stajico in že oboje vlečem po stopnicah. A njega ni več pred hišo, se je že izgubil na terenu. Stvari mu dostavim do doma. Neodprta barva leži na okenski polici. Madeži preteklosti še bolj udarjajo iz vlažnih sten stare hiše. Nič hudega, si rečem, saj je samo alkoholikova otroška posteljica. In v vinu je začasna pozaba.

Ste kdaj videli tiste nevidne poti na morski gladini? Kam vodijo? Mar ni samo sredobežni krog?

III.

Po polnoči sem jo videl s stranko. Ob jutru je potrkala na moje okno.

“Pridi z mano na kavo,” je povabila.

V zajtrkovalnici je naročila kavo z limono. “To je najboljše za mačka, ti rečem.”

Pustil sem jo, da govori.

“Veš, saj se ne bom več zapijala, poslušala bom tvoje nasvete, povej, kaj se ti je zgodilo, da si postal tak svetnik, no, povej?”

“Še sam ne vem,” ji odvrnem odkrito.

“Veš, prestara sem že za delo na cesti, niti dvajset jurjev nisem zaslužila, pol gre seveda njemu, rekla bom: Dovolj.”

“Če boš kaj potrebovala, se lahko obrneš name,” rečem in vstajam.

“Ti si tako zlat, zakaj se nisva srečala pred desetimi, petnajstimi leti,” reče in ugaša čik.

Visoko zgoraj je cerkev, še višje obzidje. Mežnar počasi odpira vrata.

Tiho smuknem med lesene klopi in zaprem oči. Nekoč sem hotel prikljucati svetlobo, glasbo, zdaj se to dogaja samo od sebe.

IV.

Njegov izbuljeni pogled me ni motil, vedno me je enako nagovoril: “A imaš za eno kavico?”

“Seveda imam,” sem mu odgovoril. Obraz mu je preletel resen nasmeh.

“Včeraj so med skalami našli tistega narkomana,” reče in spravlja bankovec, “tistega, saj veš tistega,” je ponavljal.

Pred meseci sem bil na obisku v njegovi podstrešni sobici. Na mizi je bila orumenela fotografija rjavolaske. Njene oči so žarele.

“Kdo je pa to?” sem vprašal.

“To je moja mami,” je odgovoril z otroškim glasom. Za štiridesetletnika je *mami* zvenelo nenavadno. Sklonil se je k fotografiji in jo poljubil.

Čez mesec dni me je nagovoril nekoliko drugače: “Hej, ti, bi kupil kaj gozda od mene?”

“Ja, bi,” sem odgovoril.

“Tam okoli Idrije, norišnice,” je rekel in zarezgljal.

“Ej, Silvo, Silvo,” sem rekel.

“No, samo za eno kavico bi pa lahko dal, če že nočeš kupiti gozda,” je bil resen.

Ves zadovoljen je stekel v bližnjo slaščičarno. Na trgu pa so spet postavljali odre.

V.

Oktobrski dež je padal že tri tedne.

Dekletu se je zmešalo, po pasje se je valjala po lužah. Njen glas je obtoževal sence, da so jo zastrupile, obtoževala je svet, ki jo je zapiral. Enkrat na leto se je scena ponovila, takrat, ko so jo odpustili iz zavoda za krpanje duš.

Stopil sem k njej, da bi ji pomagal na noge.

“Ti, ti si kriv!” je sikala vame.

Oktobrski dež je padal tretji teden.

Poskušal sem jo posaditi na bližnjo klop. Na trgu so postavili šotor. Svetlolasa deklica angelskega obraza je zaigrala na lutnjo.

Kakšna pa je razlika med normalnostjo in norostjo?

Oktobrski dež vztrajno prši.

Kot daljni odmev je: Umrli je za naše grehe, odkupil jih je s svojo smrtjo! Zato lahko sname mojo verigo krivde! On je edini, ki lahko to stori.

VI.

Vsakič ko peljem mimo svežega šopka rož na ovinku, se spomnim na fantiča kuštravih las, ki je obležal v travi zraven kolesa. Vsa pokrajina je preplavljena z vedno novimi znamenji ob cesti.

V lokalnem časopisju, na strani z osmrtnicami, je pisalo, da je šlo za prometno nesrečo. Nič, tragično je preminil, nenadoma nas je zapustil, mnogo prezgodaj, samo fotografija in obraz otroka.

Na martinovo se je pripetilo, ker se je namenilo pripetiti. Našli so obešenca, družina si je skočila v lase, našli so otroško trupelce med smetmi, zmrznil je klošar Cveto.

Samo v tisti rodbini so že izgubili otroka, zato so nanj skrbno pazili. Spremljali so ga na vsakem koraku. Strah je bil še večji, ker je bil zadnji iz roda. Ko si je zaželel kolo, mu ga niso odklonili, samo prepovedali so mu, da bi se z njim vozil kje drugje kot na velikem dvorišču pred njihovo hišo. Neko popoldne je ušel budnim očem in na razpotju je pridivjal pijani avtomobilist.

Povejte mi, kam se skrijejo metulji pred dežjem?

VII.

Nisem mu mogel pomagati drugače, kot da sem ga poslušal. S tresočimi rokami si je prižigal cigareto za cigareto. Hči se mu je vsakič izognila, kadar je pijan slonel na zidu. Počasi je razprodal vse, kar je bilo kaj vredno. Tretjič so ga s psihiatrije odpustili po treh dneh.

“Videl sem sojetnika, ki je poskušal zadaviti bolničarja, videl sem moža, ki se je hotel na vsak način ubiti, videl sem dekle, ki se je bala svetlobe in ni mogla nehati peti, videl sem gospoda primarija, ki se je oblačil v stare plašče, videl sem mladeniča, ki je vsako jutro pozdravil sonce, srečal sem malega Lenina, ki je pripravljaval novo revolucijo, vse to sem videl, samo kaj mi pomaga, daj mi za pijačo, lepo te prosim, če ne bom kar umrl!”

Kaj bi, dal sem mu.

In potem so ga neko jutro našli. Skomignili so, statistika je v naši vasi pač taka, da vsak dan nekdo odide po svoji volji.

Deklica, ki se igra na trgu, se nič več prestrašeno ne ozira okoli. Moj oče je na barki, reče prijateljicam. Samo njegova barka ne bo nikdar več priplula v našo malo Gogo.

VIII.

Zgodi se. Z našim rojstvom se rodi naša smrt.

“Ali verujete v življenje po smrti?” me vpraša stara gospa. Pokimam. Ni ji dovolj.

“Povejte mi, zakaj?” vztraja.

“Hočete podatke, prav. Ni dvoma, da je bil Jezus, prerok iz Nazareta, usmrčen, najbrž leta trideset po Kristusu. Vendar so bili njegovi prijatelji prepričani, da je po izvršeni smrtni obsodbi vstal in prikazovanja so se vrstila. Videli so dušo in telo, ne le Marija Magdalena in apostol Pavel, videlo ga je petsto ljudi naenkrat ...”

“Govorite in govorite, kot kak far,” me ogorčeno prekine, “jaz sem se resnično borila, jaz sem resnično trpela, ne pa te vaše pravlјice!” je iznenada ogorčena.

Ne vem, kaj bi. Poskušam ji pomagati, ko vstaja, a se otrese moje roke. V daljavi je slišati zavijanje sirene reševalnega vozila.

IX.

Moški in ženska sta se ustavila na trgu.

“Zlate krogle so se usule po opusteli pokrajini, ljudje so se skrivali med skalovjem, zaman so čakali odrešitve dežja, seveda le izbranci, ki so preživeli vesoljni potop!” je zakričal on.

“Ko bo prišel čas plačila, bo nebo postalo vijoličasto, zaman se boste skrivali, cena bo visoka, žareče zlate krogle bodo našle vaša skrivališča, v trenutku bosta za njimi ostala samo prah in pepel, tisti pa, ki jih je izbral Jahve, bodo zaživel drugačno življenje!” je zateglo nadaljevala ženska. Ljudje so se ju izogibali v širokem loku.

“Boste Stražni stolp, izvolite, preberite sami,” sta nadaljevala bolj prijazno, a nič manj vsiljivo. Tudi sam sem stopil mimo.

“V krikih umirajočih, v grlenih glasovih mladičev, v lavi uničujoče svetlobe bo umiralo staro življenje!” je nadaljeval moški.

“Tisti pa, ki se bodo držali resnične zaobljube, tisti, ki niso nasedli Satanovim glasovom, tisti bodo preživeli apokalipso, ki prihaja,” je povzela ona.

Gole in gluhe stene. Dva parajoča glasova in valovi pozabe.

X.

Spet se nas je zbralo pet, šest pogrebcev na socialnem pogrebu. Stroške je pokrila sodna medicina, ki je v zameno vzela nekaj od lupine pokojnikovega telesa. Da, ljudje smo izgubili odnos do smrti, vse gre tako površno, hitro. S pokopališkimi delavci smo se ustavili v cipresovem gaju.

“Nič ne piješ,” mi je rekel starejši in močno potegnil iz priročne steklenice žganja.

Pokojnik je izštel petintrideset let. Od štirinajstega leta je bil alkoholik in umrl je prej kot njegov oče. Zadnje mesece z mano ni govoril, ker mu nisem dajal denarja za pijačo.

“Kaj moraliziraš, kaj bi rad, pili smo skupaj, moj ded, ta je bil korenina, pila sva ves dan, zvečer sem mu natočil dva deci refoška, vstal je in rekel: Na zdravje, vnuk moj edini! in zakinkal, tako sem vsaj mislil jaz, ko sem se odpravil spat, zjutraj pa je bil še vedno tam, v isti pozi, s polnim kozarcem v roki in nasmehom, ki ponavlja tisti: Na zdravje, vnuk, zato mi nič ne govori, če ne daš za rundo, čao!” so bile njegove zadnje besede.

Sedeli smo tam v cipresovem gaju in zimsko sonce je zlatilo čarobno pokrajino.

So naši otroci res naši, smo res samo nemočni dediči svojih očetov?

XI.

Bilo je hladno zimsko jutro. Nikogar nisem pričakoval. Sunki vetra so kodrali bele čipke oblakov. Na vratih je pozvonilo. Ostarelega obiskovalca nisem poznal, a sem ga vseeno povabil noter.

“Oprostite,” reče, “v tej hiši sem živel pred štiridesetimi leti, iščem S-ja.”

“Nisem ga poznal, peto leto bivam tu, prišlek sem,” mu odgovorim in ponudim kavo.

“A tako, sosed G. tudi ni več? Veste, oprostite, da takole vdiram k vam, star sem, bolan, nimam več veliko časa, pa sem se vrnil, veste, tu so moje korenine,” govori bolj samemu sebi. Počasi sreba kavo.

“Ta pogled,” reče in kaže z roko proti cerkvi, “včasih je tako, kot da bi človek letel. Veste, dvanajst let sem bil v Srbiji in Rusiji, zadnja leta v Nemčiji, mine, vse tako hitro mine.”

“Boste ostali?” vprašam.

“Ne bom dolgo, malo bom šel po mestu, vsaj koga bi rad našel, koga, ki ga poznam, kakega znanca, se oproščam, če se lahko tako izrazim, ko sem prišel, kot da bi bil že mrtev, veste,” reče in vstaja.

“Štirideset let,” ponovim v odmevu.

“Še enkrat se oproščam, pa srečno,” reče v slovo.

“Srečno,” rečem, “tisto o letenju pa drži,” rečem in se zazrem proti cerkvi, ki kraljuje nad mestom.